

**LIETUVOS SMULKIOJO IR VIDUTINIO VERSLO TARYBOS POSĖDŽIO
PROTOKOLAS NR. 4**

2009 m. kovo 3 d.

Pirmininkavo:

Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos pirmininkas Danukas Arlauskas

Dalyvavo:

Raimundas Beinortas, Lietuvos medienos pramonės įmonių asociacijos „Lietuvos mediena“ direktorius

Sigitas Besagirskas, Lietuvos pramonininkų konfederacijos Ekonomikos ir finansų departamento direktorius

Erika Furman, Lietuvos spaustuvininkų asociacijos prezidentė

Kazys Grabys, Panevėžio verslininkų asociacijos pirmininkas

Jonas Gurdauskas, Panevėžio prekybos, pramonės ir amatų rūmų atstovas

Petras Ignotas, Lietuvos autoverslininkų asociacijos prezidentas

Konstantinas Iljasevičius, Inžinerinės ekologijos asociacijos direktorius

Juozas Jarmala, Vilniaus prekybos, pramonės ir amatų rūmų Verslo plėtros skyriaus vadovas

Virginijus Jasaitis, Lietuvos informacinių technologijų, telekomunikacijų ir raštinės įrangos asociacijos atstovas

Darius Jokubauskas, Medinių namų gamintojų asociacijos direktorius

Algirdas Jovaiša, Lietuvos statybininkų asociacijos vadovas

Vytautas Kazakevičius, Panevėžio prekybos, pramonės ir amatų rūmų generalinis direktorius

Aldas Kikutis, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos direktorius

Dainius Kreivys, Lietuvos Respublikos ūkio ministras

Stasys Kropas, Lietuvos bankų asociacijos prezidentas

Andrius Kubilius, Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas

Mindaugas Leika, Lietuvos banko Ekonomikos departamento Finansinio stabilumo skyriaus viršininkas

Arturas Mackevičius, Kauno regiono smulkių ir vidutinių verslininkų asociacijos valdybos pirmininkas

Aldona Dalia Matukienė, visuomeninės organizacijos Alytaus krašto verslininkų asociacijos prezidentė

Ilona Tarvydienė, Socialinių įmonių asociacijos vadovė

Elena Paviržienė, asociacijos „Lietuvos maisto pramonė“ direktorė

Saulius Petrulis, Lietuvos leidėjų asociacijos atstovas
 Tautginas Sankauskas, Lietuvos nacionalinės ekspeditorių asociacijos „LINEKA“ viceprezidentas
 Zita Sorokienė, Lietuvos smulkiųjų verslininkų ir prekybininkų asociacijos pirmininkė
 Evalda Šiškauskienė, Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacijos prezidentė
 Vaclovas Šleinota, Lietuvos inžinerinės pramonės asociacijos „LINPRA“ prezidentas
 Tomas Urbonas, Lietuvos aprangos ir tekstilės įmonių asociacijos prezidiumo narys
 Aldona Vėberienė, Kauno apskrities verslininkų darbdavių konfederacijos prezidentė
 Lukas Vosylius, Lietuvos autoverslininkų asociacijos vadovas
 Diliara Zafirova, Mažeikių verslininkų asociacijos vykdančioji direktorė
 Saulius Žilinskas, Lietuvos informacijos verslo asociacijos valdybos pirmininkas
 Donatas Žiogas, Verslo centrų asociacijos pirmininkas

DARBOTVARKĖ

1. Tarybos prisistatymas. Tarybos ir valstybės institucijų komunikavimo aktualijų aptarimas.
2. Ekonomikos skatinimo plano (ESP) pristatymas.
3. Priemonių, kurios nepateko į ESP, aptarimas.
4. Lietuvos banko atstovo informacija apie situaciją su VILIBOR.
5. Kito SVV Tarybos posėdžio datos nustatymas.
6. Kiti klausimai.

1. SVARSTYTA: Posėdžio atidarymas.

KALBĖJO: D. Arlauskas, A. Kubilius, D. Kreivys, S. Žilinskas.

D. Arlauskas padėkojo Ministrui Pirmininkui už atvykimą, parodytą dėmesį Tarybai ir paklausė, ar A. Kubilius sutiktų su Taryba susitikti kas ketvirtį. A. Kubilius su tuo sutiko.

D. Arlauskas taip pat paklausė ūkio ministro, ar jis sutiktų su Taryba susitikti kas mėnesį. D. Kreivys patikino, kad gana dažnai susitinka su įvairių asociacijų atstovais ir aptaria jiems rūpimas problemas.

S. Žilinskas pristatė aktualiausius posėdžio klausimus:

- Tarybos prisistatymas;
- Tarybos ir valstybės institucijų bendradarbiavimo mechanizmo klausimai;
- verslo skatinimo perspektyvos po ES organų susitikimų;
- su bankais susiję klausimai;
- kita.

NUTARTA: Darbotvarkei pritarta.

2. SVARSTYTA: Tarybos prisistatymas. Tarybos ir valstybės institucijų komunikavimo aktualijų aptarimas.

KALBĖJO: D. Arlauskas, A. Kubilius, D. Kreivys.

D. Arlauskas trumpai pristatė Tarybą, jos narius. Jis pabrėžė bankų svarbą smulkiojo ir vidutinio verslo (toliau – SVV) sektoriui, todėl Tarybos sudėtyje yra ir Lietuvos bankų asociacijos prezidentas. Akcentavo, kad Tarybą sudaro daugiau nei 40 svarbių SVV atstovų, ši sudėtis po trijų metų gyvavimo trisdešimčia procentų turėtų pasikeisti, o Tarybos pirmininkas keičiamas kas metus – taigi Tarybos struktūra yra demokratiška ir teisinga. Remdamasis tuo, D. Arlauskas paprašė Ministro Pirmininko įtraukti Tarybos narį į asocijuotų struktūrų, su kuriomis Vyriausybė konsultuojasi ir kviečia į pasitarimus, sąrašą. A. Kubilius su tuo sutiko.

D. Arlauskas teigė, kad asocijuotos verslo struktūros tikėjosi padėti spręsti visiems aktualias problemas ir Taryba šiam tikslui pasiekti būtų geras instrumentas – organizacija gali išreikšti vieningą SVV nuomonę. Tačiau D. Arlauskas įžvelgė kliūtį ir pareiškė, kad su Taryba nėra bendradarbiaujama, yra komunikacijos problemų. Buvo pacituoti paskutiniai Vyriausybės ir Ūkio ministerijos susirašinėjimai šiuo klausimu. Patikinta, kad nebuvo konsultuojamasi su Taryba, kaip optimizuoti šį komunikacijos procesą.

D. Kreivys teigė, kad ministerija šiuo metu dirba ties prioritetiniais darbais ir neturi galimybės kiekvieno veiksmo suderinti su Tarybos pirmininku. Jis tikino, kad visi asocijuotų struktūrų pasiūlymai renkami ir vertinami, yra labai gerų pasiūlymų, kuriuos Ūkio ministerijos darbuotojai įtraukia į neatidėliotinų verslo skatinimo priemonių planą. Kovo pabaigoje bus pradėtas mikrokreditavimo procesas – tai yra pagrindinis uždavinys. D. Kreivys pasiūlė kitų klausimų sprendimą atidėti vėlesniam laikui, o Tarybos komunikavimo su Ūkio ministerija klausimus spręsti ministro kabinete.

A. Kubilius priminė, kad susirinkta svarstyti svarbius dalykus. Jis sutiko, kad dialogas yra svarbu, ir patikino, kad tam skiria gana daug laiko (pvz., šiandien visą dieną važinėja po susitikimus). Tačiau pabrėžė, kad kalbėtis yra svarbu, tačiau dirbti darbus yra kur kas svarbiau, ir Vyriausybė vėliau bus vertinama pagal nuveiktus darbus, o ne pagal dialogų skaičių. Ministras Pirmininkas informavo, kad yra sudaryta darbo grupė, kuri kaip tik šiuo metu kuria efektyviausią dialogo schemą. Jis priminė, kad Taryba turėtų taip pat pagalvoti, kaip ši schema galėtų atrodyti. Tačiau A. Kubilius suabejojo dėl Tarybos veiklos tikslų ir kai kurių narių dalyvavimo Tarybos veikloje tikslingumo (pvz., Lietuvos pramoninkų konfederacijos ir Lietuvos bankų asociacijos). Patikino, kad su daugeliu Tarybos narių jis susitinka asmeniškai, visi specifiniai klausimai sprendžiami atskirai, o Taryboje šių klausimų nėra galimybės išspęsti. Pabrėžė, jog svarbu rasti kokybiško dialogo formą, o ne siekti kiekybinės persvaros, kuomet šnekama apie viską ir tuo pačiu apie nieką. Ministras Pirmininkas paragino visus siekti rezultato.

NUTARTA: Informacija išklaudyta.

3. SVARSTYTA: Ekonomikos skatinimo plano pristatymas – verslo skatinimo perspektyvos po ES organų susitikimų.

KALBĖJO: A. Kubilius.

A. Kubilius supažindino Tarybos narius su paskutinėmis naujienomis iš Europos Sąjungos vadovų susitikimų. Jis teigė, kad visame pasaulyje yra neramu ir kuo labiau situacija keičiasi didžiosiose valstybėse, tuo labiau mažosios valstybės (tokios kaip Lietuva) jaučia pasekmes. Konstatuota, kad prognozės kol kas yra prastos, tačiau gera naujiena yra ta, kad JAV 2010 metais jau prognozuoja teigiamą biudžeto augimą (tai turėtų pajusti ir Lietuva). Ministras Pirmininkas prognozavo, kad Lietuva dar porą metų daugiau ar mažiau susidurs su sunkumais ir problemomis, tačiau į šias problemas patarė pažvelgti Lietuvos tūkstantmečio kontekste (palyginus – nėra taip blogai). A. Kubilius teigė, kad visų užduotis šiuo metu yra kuo labiau sušvelninti esamą padėtį ir Vyriausybė tai numachiui padaryti dviem etapais:

1. valstybės finansų stabilizavimo stadija (kas iš dalies jau pavyko)
2. verslo skatinimo stadija

Ministras Pirmininkas apgailestavo, kad kreditavimo kanalai kol kas nėra atviri (dėl neramumų tarptautinėse finansų rinkose). Todėl tikino, kad būtina rasti nestandartinių sprendimų, kaip paskatinti verslą. Pabrėžė, kad tai padaryti yra nelengva, Vyriausybės planai ambicingi – 5 mlrd., tačiau judama į priekį. A. Kubilius pritarė ūkio ministro išsakytai pozicijai dėl Ekonomikos skatinimo plano.

Ministras Pirmininkas pripažino, kad tuomet, kai Vyriausybės darbas buvo pradėtas (2008 metų pabaigoje), buvo prognozuojamas 5 proc. ekonomikos kritimas. Šiuo metu galima įvardinti gerokai didesnę kritimą, todėl A. Kubilius pabrėžė būtinybę grįžti prie pirmosios plano dalies – mažinti išlaidas. Ministras Pirmininkas sutiko, kad tai bus skaudus žingsnis, tačiau atsižvelgiant į BVP kritimą, kuris pasiekė 2006–2007 metų lygį, būtina atitinkamai sumažinti ir išlaidas. Jis pasidžiaugė, kad 2007 metais Lietuva laikėsi gerai, todėl šio subalansavimo nereikia bijoti.

A. Kubilius patikino, kad be minėto Vyriausybės plano taip pat ieškoma ir kitų būdų padėčiai sušvelninti: verslo sąlygos, darbo santykiai ir kt.

NUTARTA: Informacija išklaudyta.

4. SVARSTYTA: Priemonių, kurios nepateko į ESP, aptarimas.

KALBĖJO: D. Arlauskas, S. Besagirskas, A. Kubilius, D. Kreivys, S. Žilinskas.

D. Kreivys informavo, kad ESP jau yra patvirtintas Vyriausybėje ir per 10 dienų bus parengtas detalus priemonių planas. Tikino, kad ministerija gavo apie 270 įvairių pasiūlymų, iš kurių daugelis yra labai vertingų ir jie tikrai bus įtraukti į priemonių planą. Taip pat informavo, kad minėtas planas bus skelbiamas viešai, šalia priemonių bus nurodyti atsakingi vykdytojai (konkrečios valstybės įstaigos ir tarnautojai), visos priemonės turės konkrečias įgyvendinimo datas, yra užtikrinta plano įgyvendinimo stebėseną ir priežiūra. Ministras pakartojo, kad kovo pabaigoje

startuos mikrokreditavimo priemonė, taip pat informavo, kad kitą dieną bus pasirašoma sutartis su EIF (Europos investiciniu fondu) dėl bankų atrankos.

Ministras taip pat pažymėjo, kad vasario pabaigoje viešėjo Londone, kur Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko (ERPB), Londono Sičio bankų, svarbiausių investicinių fondų atstovams ir privatiems investuotojams pristatė Lietuvos ESP, kurį ERPB vyriausiasis ekonomistas Erickas Berglofas įvertino kaip vieną geriausių Centrinėje ir Rytų Europoje.

D. Kreivys teigė, kad Tarybos nariai neabejotinai galės dalyvauti Saulėtekio komisijos veikloje.

S. Žilinskas patikino, kad verslo visuomenė taip pat pasitiki ESP, bet laukia neatidėliotinių priemonių: valstybės įsiskolinimų verslui ir mokesčių užskaitos (VMI), Socialinio draudimo fondo veikla ir pan.

D. Kreivys informavo, kad SoDros klausimai jau sprendžiami, dėl inkaso datos taip pat, atidėjimai yra įtraukti į ESP. Ministras taip pat akcentavo, kad dėl mokestinių klausimų laukia sunkios derybos su Finansų ministerija. D. Kreivys taip pat pažymėjo, kad šiuo metu aiškinamasi kur „stringa“ pinigai valstybės institucijose ir kodėl auga valstybės įsiskolinimas verslui, nes šiuo klausimu nėra aiškios informacijos. Ministras patikino, kad šiuo metu viskas sprendžiama konstruktyviai ir aiškiai.

A. Kubilius teigė, kad Finansų ministerijos žiniomis valstybės institucijų atsiskaitymai tvarkingi, tačiau problema yra savivaldybėse, kur Vyriausybė kol kas neturi poveikio instrumentų.

D. Arlauskas atvirai paklausė Ministro Pirmininko, ar Vyriausybė ruošiasi dar didinti mokesčius. A. Kubilius patikino, kad tai daryti neplanuojama. Jis apgailestavo, kad neišlaikė pradinio konservatorių pasiūlymo didinti PVM tarifą iki 20 proc. (kitose ES šalyse dabar PVM didinamas dar daugiau), bet dabar to daryti nežadėjo. Ministras Pirmininkas atvirai pareiškė, kad litas devalvuojamas taip pat nebus, tačiau atlyginimų devalvacija bus neišvengiama ir tai pajus viešasis sektorius.

D. Kreivys pasakojo, kad Londone pagrindinis klausimas buvo – kuo Lietuva skiriasi nuo Latvijos? Jis teigė, kad Latvija Sityje laikoma bankrutavusia šalimi (dėl skolinimosi iš TVF), todėl Vyriausybė mano, kad Lietuva turi visų pirma susitvarkyti viduje.

S. Žilinskas paklausė, kiek pinigų iš ES pasieks Lietuvą. S. Besagirskas pasidomėjo, ar bus mažinami kitų fondų (programų) pinigai ir kiek tai atsilieps verslui. Jis taip pat pridūrė, kad bankai šiuo metu nelinkę rizikuoti, todėl verslui neskolins.

A. Kubilius patikino, kad D. Kreivys pralenkė visus savo žiniomis apie fondą ir ES lėšų įsisavinimą. Jis aiškino, kad šiais metais Lietuva teoriškai galėtų panaudoti 6,5 mlrd. litų ES struktūrinių fondų lėšų, tačiau praktiškai buvo suplanuota panaudoti tik 2,8 mlrd. – taigi lieka beveik 4 mlrd. nepanaudotų lėšų. Ministras Pirmininkas teigė, kad dabartiniams ministrams reikia

peržengti nusistovėjusį „netikslų“ mastymą ir keisti 5 metų planus, pvz. 2013 metų pinigus perkelti į 2009 metus, iš ko ir atsiranka „papildomi“ pinigai – 5,5 mlrd. vietoj 2,8 mlrd.

D. Kreivys sakė, kad idėja buvo pirmuosius pinigus surinkti iš Ūkio ministerijos biudžeto, o po to persikirstyti kitų ministerijų biudžetus. Jis patikino, kad gavusios mikrokreditus įmonės galės kofinansuoti vykdomus projektus ir tai padės geriau įsisavinti ES struktūrinių fondų lėšas. Pritarė, kad bankai šiuo metu rizikuoti nenori, bet pažadėjo dėl to su jais tartis.

NUTARTA: Informacija išklaudyta.

5. SVARSTYTA: Lietuvos banko atstovo informacija apie situaciją su VILIBOR – kiti su bankais susiję klausimai.

KALBĖJO: D. Arlauskas, M. Leikis, A. Mackevičius, A. D. Matukienė, S. Kropas, V. Šleinota, S. Žilinskas.

A. D. Matukienė pateikė praktinių pavyzdžių apie susidariusią padėti rinkoje: verslininkas investavo į verslą 6 mln. litų, iš banko paėmęs 3,5 mln. litų paskolą. Paskutiniu metu pinigų pritrūko ir jis kreipėsi į banką su prašymu paskolinti dar 1,5 mln. litų, tačiau bankas tris mėnesius nedavė atsakymo. Po trijų mėnesių verslininkui buvo paskambinta iš banko, paprašyta grąžinti visus pinigus ir pasiūlyta parduoti verslą „už banko“ esančiam asmeniui.

A. D. Matukienė patikino, kad tai ypač būdinga Švedijos bankų taktika. Ji nuogaštavo, kad tokia situacija prives daugelį įmonių (ypač mažų) prie bankroto ribos.

S. Žilinskas pabrėžė dvi su bankų sektoriumi susijusias problemas: 1. bendra finansų rinkos situacija; 2. VILIBOR. Jis trumpai paaiškino, kad VILIBOR yra vidutinės tarpbankinės palūkanų normos, kuriomis bankai pageidauja (pasiruošę) paskolinti lėšų litais kitiems bankams (skaičiuojamos kas 3-6 mėn. 5 bankų palūkanos). Jis patikino, kad per 2008 m. dešimt mėnesių tarpbankinių sandorių nebuvo, todėl padarė išvadą, kad bankai yra susitarę. Jis taip pat pateikė pavyzdį, kuomet VILIBOR nukrito nuo 5,73 proc. iki 3,63 proc. (nuo 2009 m. sausio 27 d. iki vasario 19 d.) be aiškios priežasties. S. Žilinskas taip pat priminė A. D. Matukienės ir kitų asociacijų vadovų pasirašytą raštą „Dėl Lietuvos bankų lojalumo“, į kurį greitai atsakė tik Lietuvos bankas.

M. Leikis paaiškino, kad pagrindinė problemų priežastis – tarptautinė finansų rinka. Jis tikino, kad kreditavimo įstaigos nepasitiki viena kita, todėl neskolina, ir sutiko, kad palūkanų normos yra „sintetinės“, tačiau tokia situacija yra visame pasaulyje. Ekspertas teigė, kad bankai patys skolinasi, indėlių palūkanos siekia 8-10 proc., todėl yra išlaikomos ir atitinkamos paskolų palūkanų normos. Kol ši situacija nesikeis, VILIBOR tikrai nekris. Jis pažymėjo, kad bankai pritraukė gyventojų pinigus, todėl jiems dabar sudaromos geresnės skolinimosi sąlygos. Ekspertas pabrėžė, kad palūkanos skolinantis eurai yra mažesnės, todėl tokios paskolos šiuo metu yra labiau prieinamos ir populiarnės.

D. Arlauskas patikslino klausimą Lietuvos Banko atstovui: kodėl tuo metu kai Lietuvos reitingai krito, VILIBOR sumažėjo? Koks yra ryšys?

M. Leikis patikino, kad tai gali būti sutapimas laike. Palūkanų normos peržiūrimos nuolat, bankai rotuoja (neveiklus bankas iškreta, veiklus įtraukiamas), todėl galėjo susidaryti tokia situacija.

D. Arlauskas paklausė Lietuvos Banko atstovo, ar Lietuvos Bankui žinoma situacija, kuomet verslininkai spraudžiami į kampa (A. D. Matukienės atvejis).

M. Leikis paaiškino, kad bankas yra toks pat verslas ir skaičiuoja riziką. Bankas turi ilgalaikį požiūrį į klientą.

V. Šleinota šioms problemoms spręsti pasiūlė įkurti „Ginčų komisiją“, kurioje susitiktų bankininkai ir verslininkai, o jų sprendimai būtų viešinami ir tokiu būdu būtų išvengta „paskalų“. Jis tikino, kad į bankus ateinantys verslininkai neretai yra beveik žlugę (ilustruota praktiniu pavyzdžiu). Jis teigė, kad problema yra ne valdžioje, o mummyse (versle, asociacijose), nes verslas nežino, ką darys su gautais pinigais.

D. Arlauskas palaikė „Ginčų komisijos“ idėją. Pasiūlė Valdybai apsvarstyti, kaip tai įgyvendinti praktiškai.

S. Kropas patikino, kad bankų spaudimas rezultatų taip pat neduos. Jis teigė, kad bankai turi savo kriterijus vertinant riziką. Jei nepavyksta pasiskolinti viename banke, galima bandyti kitame. Jis svarstė, kad galbūt bankų vadybininkai regionuose nenori spręsti problemų ir neanalizuoja. Pasiūlė konkrečius atvejus analizuoti ir spręsti ekspertų lygmenyje.

A. D. Matukienė pasiūlė svarstyti galimybę įkurti Lietuvos nacionalinį banką.

A. Mackevičius palaikė šia iniciatyvą ir pridūrė, kad apie pusiau valstybinių bankų kūrimą kalbama gana plačiai.

M. Leikis pareiškė nematantis logikos šioje iniciatyvoje. Tokius bankus Lietuva jau turėjo ir tai yra praeitas etapas (be to, Lietuvoje dar yra AB Turto bankas). Laukiama „blogų“ paskolų išdavimo, tačiau tai yra neefektyvu. Jis teigė, kad politikai yra priklausomi nuo konkrečių interesų grupių, o privatus verslas orientuojasi į rezultatą. Valstybė skolinasi labai brangiai ir šie pinigai minėtu atveju būtų iššvaistyti.

S. Kropas pareiškė, kad reikia apsispręsti, ko norima: „pigų pinigų“ ar mechanizmų. Jis patikino, kad susitikime su INVEGA buvo pasiūlyti ir aptarti keli „pigų pinigų“ išdavimo mechanizmai. Problemos jau yra sprendžiamos, o kalbama nuolat apie tuos pačius dalykus.

S. Žilinskas palaikė „Ginčų komisijos“ idėją ir pasiūlė pirmu darbu aptarti ir pakeisti rajonuose egzistuojančias tipines sutartis. Tačiau S. Kropas patikino, kad kiekvienas bankas turi nusistatęs savo specifinę rizikos apskaičiavimo metodiką ir sudaręs savo tipines sutartis. V. Šleinota teigė, kad svarbu išsiaiškinti, kiek pats verslininkas tiki savo ateitimi.

NUTARTA: inicijuoti „Ginčų komisijos“ sudarymą siekiant išspręsti verslo ir bankų konfliktus bei įnešti skaidrumo šioje probleminėje srityje.

6. SVARSTYTA: SVV problemos dėl prekybos centrų monopolijos.

KALBĖJO: K. Grabys, S. Žilinskas.

K. Grabys papasakojo Tarybos nariams apie susiklosčiusią situaciją Panevėžio mieste: savivaldybės tarybos sprendimu buvo nuspręsta keisti detaliuosius planus ir leisti statyti prekybos centrą miesto centre. Jis patikino, kad asociacija siuntė raštus į įvairias valstybines institucijas, tačiau atsakymai nebuvo gauti.

S. Žilinskas pasiūlė šiuos raštus persiųsti Tarybos vardu. Tarybos nariai vienbalsiai pritarė šiam siūlymui.

NUTARTA: Tarybos vardu persiųsti Panevėžio verslininkų asociacijos raštus dėl prekybos centrų Panevėžio mieste.

Tarybos pirmininkas

Danukas Arlauskas

Tarybos sekretorius

Saulius Žilinskas